

Д'яконова Ірина Іванівна

Д.е.н., професор кафедри міжнародної економіки

Мордань Євгенія Юріївна

К.е.н., старший викладач кафедри фінансів,

банківської справи та страхування

Сумського державного університеті

УДОСКОНАДЕННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Банківська система – один з найважливіших організаційних механізмів кредитної та фінансової систем країни, який має значний вплив на її економічний розвиток, оскільки банки є найактивнішими позичальниками та кредиторами вільних фінансових ресурсів, здійснюючи їх акумулювання та ефективний розподіл та перерозподіл в різні сфери національного господарства. Функціональне призначення банківської системи полягає в фінансовокредитному обслуговуванні підприємств, організацій та населення, а також забезпеченні стабільності національної грошової одиниці та регулюванні обсягу грошової маси в країні. Саме це зумовлює значний рівень її державного регулювання, а його неефективність суттєво впливає на стан банківської системи та її потенціал у забезпеченні економічного зростання країни.

Незважаючи на значну кількість наукових розробок у сфері державного регулювання банківської системи (ДРБС), нами виявлено, що переважна їх більшість досліджують мікропруденційне регулювання на рівні окремого банку та грошово-кредитну політику, при цьому макропруденційне регулювання на рівні банківської системи досліджено недостатньо.

Тому необхідним є розвиток теоретичного базису ДРБС, що вимагає визначення сутності поняття «банківська система» та її елементів як об'єктів регулювання.

Суттєвий внесок у дослідження теоретичних та практичних основ функціонування банківської системи та розгляду категоріального апарату зробили такі вітчизняні та іноземні науковці, як Г. Асхауер, І. В. Болгарін, Д. О. Гетманцев, А. В. Демківський, І. І. Д'яконова, О. О. Затварська, О. А. Колодій, О. А. Костюченко, Г. Т. Карчева, С. Л. Лондар, О. І. Лютий, В. І. Міщенко, А. М. Мороз, Ю. І. Онищенко, О. В. Прилуцький, М. І. Савлук, В. С. Стельмах, Л. М. Стрельбицька та ін. Разом з тим, за наявності значної кількості досліджень з даної проблематики, слід зауважити, що банківська система як об'єкт державного регулювання практично не вивчається.

Зважаючи на це використаємо розробки науковців щодо розуміння поняття «банківська система» і сформуємо на цій основі об'єктне поле ДРБС.

За результатами дослідження нами з'ясовано, що термінологічна узгодженість у наукових колах щодо сутнісної характеристики поняття «банківська система» відсутня.

Перший підхід визначає банківську систему як сукупність елементів, що її формують, та отримав назву інституційного. В межах даного підходу різняться точки зору науковців щодо визначення складу елементів, що формують банківську систему:

- перша група науковців визначає банківську систему як сукупність виключно банків, які її утворюють (А. М. Мороз, Ю. І. Онищенко, О. В. Дзюблук, Л. М. Стрельбицька, М. П. Стрельбицький, О. О. Затварська).
- друга група науковців до складу банківської системи включає не тільки банки, а й інші фінансові установи. (О. А. Костюченко, О. М. Костянтинова, Х. Лубінда, М. І. Савлук, В. С. Стельмах, Р. Г. Шихахмедов).

Незалежно від того, скільки елементів науковці включають до складу банківської системи та які взаємозв'язки між ними визначають, інституційний підхід до розуміння банківської системи є спрощеним, оскільки, як зазначає, А. О. Єпіфанов, банківська система виникає не внаслідок механічного поєднання окремих банків, а ґрунтується на заздалегідь виробленій концепції, у межах якої кожен вид банків і кожен окремий банк займає певне місце.

Структура банківської системи залежить від певних суспільно-економічних умов [1].

Тому доцільним є дослідження поняття «банківська система», виходячи з необхідності системного впорядкування банківської діяльності, що дозволяє реалізувати інституційно-економічний або системний підхід. В даному напрямку зробили своє дослідження такі науковці як Є. О. Динніков, Л. П. Дроздовська, І. І. Д'яконова, Г. Т. Карчева, О. А. Колодій, В. В. Масленченков, Р. І. Тиркало.

За системним підходом банківська система розглядається, як складна самоорганізаційна система, яка складається під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів протягом тривалого часового періоду і є цілісною сукупністю установ, що здійснюють банківську діяльність й виконують функцію внутрішнього управління ними.

Вважаємо, що банківську систему, як об'єкт ДРБС, доцільно розглядати інтегровано, поєднавши системний та інституційний підходи, виділяючи мікрорівень (банківська система в розрізі елементів, що її формують) та макрорівень (банківська система як система з притаманними їй системними властивостями та ефектами).

На мікрорівні (мікропруденційного регулювання) до об'єктів державного регулювання доцільно включати банки, філії іноземних банків, банківські об'єднання з виділенням спеціалізованих та системно важливих банків [2].

На макроекономічному рівні об'єктом державного регулювання пропонуємо визначати банківську систему за системним підходом з притаманними їй системними властивостями та ефектами [3]. Необхідність цього обумовлена, насамперед, тим, що взаємодія елементів банківської системи породжує нові системні властивості, яких жоден елемент (група елементів) окремо не має [4].

Вважаємо за доцільне, базуючись на теорії систем, визначити особливості банківської системи як об'єкту державного регулювання.

По-перше, слід зазначити, що будь-яку систему, а, відповідно, й банківську, неможливо розглядати без її зовнішнього середовища. Банківська система формує і проявляє свої властивості в процесі взаємодії з зовнішнім середовищем, виступаючи при цьому провідним компонентом цього впливу.

По-друге, будь-яка система може розглядатися, з одного боку, як підсистема системи вищого порядку (надсистеми), а, з іншого, як надсистема системи нижчого порядку (підсистема).

Функціонування банківської системи підпорядковане цілям економічної та соціальної політик держави, оскільки вона входить у надсистему вищого порядку – економічну систему, що розвивається за ринковими законами. Забезпечуючи ефективний перерозподіл ресурсів, банки стимулюють розвиток народного господарства в країні. Проте, слід розуміти, що не завжди цілі банківської системи збігаються з соціально-економічними пріоритетами країни, тому необхідно проводити політику узгодження банківських та загальнодержавних інтересів.

Даної позиції дотримується І. І. Д'яконова, яка визначила, що банківська система – це елемент більш вищого порядку – економічної, фінансової тощо, який у складі цих систем виконує цілий ряд специфічних функцій, знаходиться у взаємозв'язку з іншими компонентами зазначених систем з визначеним рівнем ієрархічних взаємозалежностей [5].

Підсумовуючи вище зазначене, доцільно побудувати схему взаємодії та взаємозв'язку банківської системи з економічною системою країни (рис. 1.1).

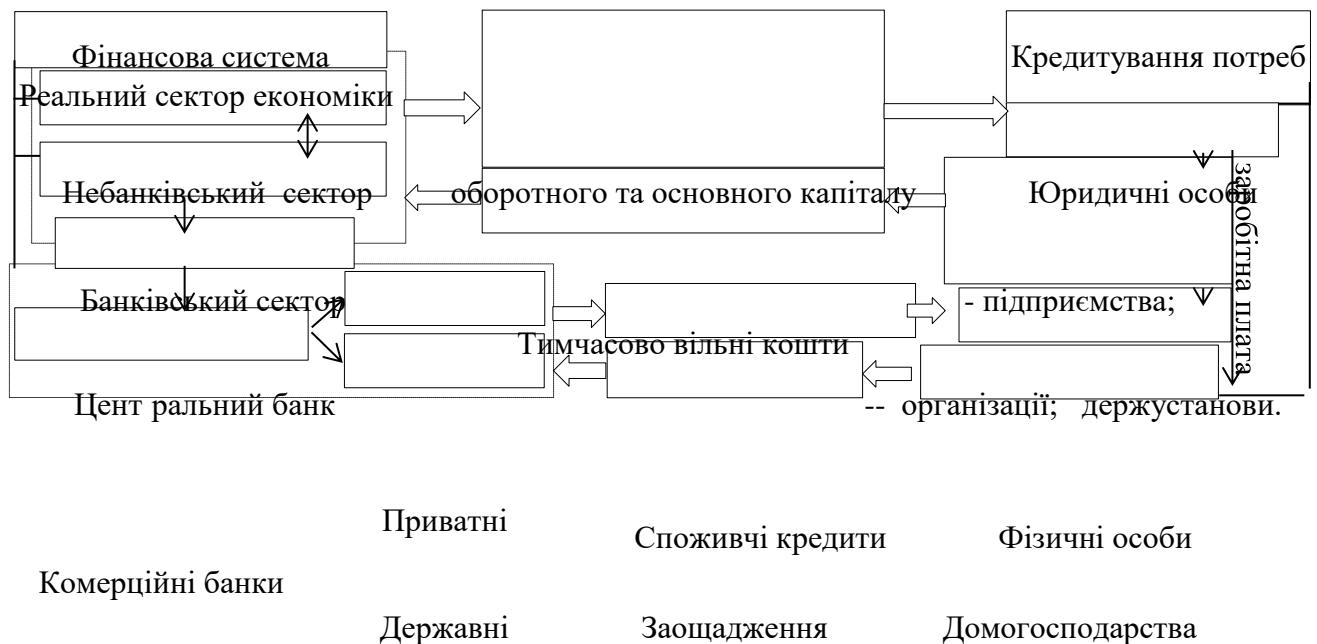

Рисунок 1.1 – Взаємозв'язок банківської системи з економічною системою країни [складено автором на основі 6]

При вивченні банківської системи як об'єкту державного регулювання на макрорівні основна увага має приділятися її взаємодії з зовнішнім середовищем з точки зору досягнення цільової функції та умов реалізації регуляторних впливів. При цьому елементи банківської системи, виділені нами за інституційним підходом, мають досліджуватись як єдине ціле з точки зору впливу на можливість досягнення функцій банківської системи в цілому.

При дослідженні банківської системи як системи доцільним є врахування її загальносистемних властивостей, які доцільно враховувати при формуванні об'єктного поля ДРБС: цілісність, структурованість, обумовленість поведінки, ієрархічність, емерджентність та комунікативність.

При вивченні банківської системи на макроекономічному рівні, виходячи з виділених нами системних властивостей, виникають нові системні ефекти, та, відповідно, об'єкти, які доцільно включати до об'єктного поля ДРБС – системні ризики.

Базуючись на підході Н. Н. Каурової, Джорджа Кауфмана та Кеннета Скотта, вважаємо, що системний ризик банківської системи має розглядатися як її макровластивість, що виникає внаслідок нелінійної взаємодії її елементів на мікрорівні, посилюється зовнішніми чи внутрішніми шоками, призводить до дестабілізації та може мати значний негативний вплив на реальний сектор економіки [7].

Визначивши основні елементи банківської системи як об'єкту ДРБС, доцільним є детальний розгляд питання ДРБС з точки зору понятійного апарату, елементів та умов ефективності проведення. Формування теоретичного підґрунтя для дослідження ДРБС зроблено в роботах таких зарубіжних та вітчизняних вчених, як Ф. Аллен, Н. Веллінк; Г. Камінські;

А. Крокет; М. Квентин та К. Ченард; К.-Дж. Ліндгрєн, Г. Гарсія, М. І. Саал; Ф. Мишкін ; Х. Ф. Мінські; Т. Падоа-Шіюппа; Р. Фергюсон; М. Фут ; А. Шварц, Б. П. Адамик ; І. І. Д'яконова; Л. О. Донченко; В. О. Зінченко; Г. Т. Карчева; О. А. Колодій; Л. В. Конопатська; Г. Ф. Малашенко; О. В. Панасенко; К. В. Петренко; А. О. Сігайов; Д. П. Фьоклін та інші.

При формуванні національних регуляторних систем банківської діяльності важливу роль відіграють міжнародні стандарти, розроблені Базельським Комітетом з банківського нагляду (Швейцарія), зокрема Ключові принципи для ефективного банківського нагляду, Ключові принципи для ефективних систем страхування депозитів», Базель I (визначення вимог до капіталу банків), Базель II (мінімальні вимоги до капіталу банків, процедури нагляду та ринкова дисципліна), Базель III (посилені вимоги до капіталу, нові нормативні вимоги до мінімально необхідного рівня ліквідності банків).

За результатами проведеного дослідження нами визначено, що єдиного розуміння поняття «державне регулювання банківської системи» в науковій літературі не сформовано. При цьому значна неузгодженість наявна щодо об'єкту ДРБС, в якості якого визначають «діяльність банківських установ» (О. О. Іващук

[8]), «банківську діяльність» (Н. І. Версаль [9], Л. Конопатська, К. Раєвський [10], Г. Ф. Малашенко [11], А. О. Сігайов [12]), банківську систему (Л. О. Донченко [13], О. А. Колодій [14], О. В. Панасенко [15], Т. В. Черничко, Р. О. Ющик [16]), банківництво і банківська система (С. М. Лобозинська [17]). Якщо досліджувати зміст праць зазначених вище та інших науковців, переважна більшість з них досліджує банківське регулювання та нагляд банків другого рівня центральними банками (мікропруденційне регулювання та нагляд).

Ряд науковців досліджують окремі аспекти ДРБС (іноземного капіталу [18]), видів діяльності банків (інвестиційної [19, 20]; кредитної [21]; діяльності на ринку банківських металів [22]); якості банківських послуг [23]) тощо.

Ми вважаємо, що об'єктне поле ДРБС має зосереджуватись безпосередньо в межах банківської системи з урахуванням її взаємозв'язків із зовнішнім середовищем.

У [24] запропоновано розглядати ДРБС у широкому (всі форми управлінського впливу на банківську систему) та вузькому (управлінський вплив держави на банківську систему, що здійснюється виключно державними органами, спрямований на реалізацію її конституційних функцій) розуміннях. Далі науковець зазначає, що державне регулювання банківської системи – це складне багатопланове явище. З одного боку, це регулювання макроекономічних процесів, пов'язаних із грошово-кредитними відносинами, коли держава впливає на всі структурні елементи грошово-кредитної системи, включаючи Банк Росії ... З іншого боку, державне регулювання проявляється в безпосередньому впливі на організації, що функціонують в грошово-кредитній сфері, але без втручання в їх оперативну діяльність (реєстрація, ліцензування, нагляд, контроль, використання обов'язкових економічних нормативів, інструментів і методів грошово-кредитного регулювання і т. п.)» [24].

Схожий підхід до структуризації, але вже по відношенню до державного регулювання банківської діяльності запропоновано В. Ю. Міроновим, який

підкреслює, що в ньому доцільно виділяти два рівні: по-перше, – це регулювання державою макроекономічних процесів, пов'язаних із грошово-кредитними відносинами, при чому вплив держави здійснюється на всі елементи банківської системи, включаючи центральний банк; по-друге, – це безпосередня регулююча діяльність уповноважених державних органів по відношенню до окремих елементів банківської системи [25].

У цілому підхід науковців відповідає авторському розумінню до визначення об'єктного поля ДРБС, оскільки ними виділяються регулювання державою макроекономічних процесів, пов'язаних із грошово-кредитними відносинами (грошово-кредитне регулювання), та регулювання окремих елементів банківської системи. На нашу думку, даний підхід є базовим для формування науково-методичного забезпечення ДРБС, але його, на макрорівні, слід розширити за рахунок включення такого рівня державного регулювання, як регулювання державою макроекономічних процесів, пов'язаних із забезпеченням стабільності фінансових ринків (макропруденційне регулювання) [26].

Слід зауважити, що досить часто науковці оперують поняттям «державне регулювання банківської діяльності», при цьому чітко не виокремлюють рівні, на яких воно здійснюється.

Грунтовний аналіз понятійно-термінологічного апарату [26] щодо визначення сутності «регулювання» по відношенню до будь-яких об'єктів, «державне регулювання банківської системи», «державне регулювання банківської діяльності» «банківське регулювання» та «банківський нагляд», дав можливість сформулювати авторське бачення поняття «державне регулювання банківської системи» під яким слід розуміти функцію державного управління, що реалізується уповноваженими органами через регулювання процесів на макрорівні, пов'язаних із грошово-кредитними відносинами та забезпеченням стабільності фінансових ринків; на мікрорівні – через регулювання окремих елементів банківської системи без безпосереднього втручання в їх оперативну

діяльність; детермінується нормативністю шляхом створення та постійної актуалізації відповідної нормативно-правової бази та цільовою спрямованістю на забезпечення виконання об'єктами регуляторного впливу притаманних їм функцій без загрози втрати фінансової стабільності.

Відповідно до Концепції реформи банківської системи України до 2020 року передбачено інституційну трансформацію Національного банку України та створення функції макропруденційного нагляду, метою якої буде відстеження системних ризиків [27]. Зважаючи на зазначене, вважаємо, що авторське розуміння поняття «державне регулювання банківської системи» є таким, що повною мірою відповідатиме його функціям, на відміну від банківського регулювання, зосередженого виключно на регулюванні діяльності банків як елементів банківської системи.

За результатами дослідження підходів до ДРБС нами визначено, що досить часто до формування її елементів застосовують системний підхід. С. М. Лобозинська зазначає, що «...державне регулювання банківських систем необхідно розглядати як цілісну систему взаємовідносин регулюючих органів та банківських структур, основними особливостями якої є специфічний спосіб взаємозв'язку та взаємодії її складових елементів» [28].

За результатами дослідження вважаємо, що ДРБС структурно являє собою систему, яка містить основні підсистеми: методологічну (об'єкти, принципи, цілі та завдання, виконання яких передбачає поліпшення кількісних та якісних показників функціонування банківської системи), функціональну (функції, реалізовані суб'єктами ДРБС, що визначаються однорідністю використовуваного інструментарію) та інституційну (суб'єкти, через які проводиться реалізація регуляторних впливів, спрямованих на досягнення цілей та завдань ДРБС) (рис. 1.2).

Відповідно до результатів дослідження, на мікрорівні об'єктами ДРБС є банки, філії іноземних банків, банківські об'єднання з виділенням спеціалізованих та системно важливих банків; на макрорівні – банківська система

з притаманними їй системними властивостями та ефектами, в тому числі системним ризиком.

У контексті формування об'єктного поля ДРБС вважаємо за доцільне на макрорівні виділяти наступні сфери ДРБС: грошово-кредитне та макропруденційне.

Грошово-кредитне регулювання доцільно розглядати як комплекс заходів щодо регулювання грошового ринку, що забезпечує реалізацію тих чи інших завдань розвитку економіки країни у певний історичний період, які здійснює держава через центральний банк шляхом визначення та регулювання норм обов'язкових резервів, процентної політики, рефінансування банків, управління золотовалютними резервами, операцій з цінними паперами, регулювання імпорту та експорту капіталу, емісії власних боргових зобов'язань та операцій з ними.

Як вже зазначалось, на макрорівні об'єктом ДРБС є системні ризики, реалізація яких призводить до непропорційно великих втрат, у тому числі, за межами власне банківської системи. Функціонально вирішення даного завдання забезпечується за рахунок зниження їх рівня запровадженням регулювання, що йде «згори вниз» – макропруденційного регулювання.

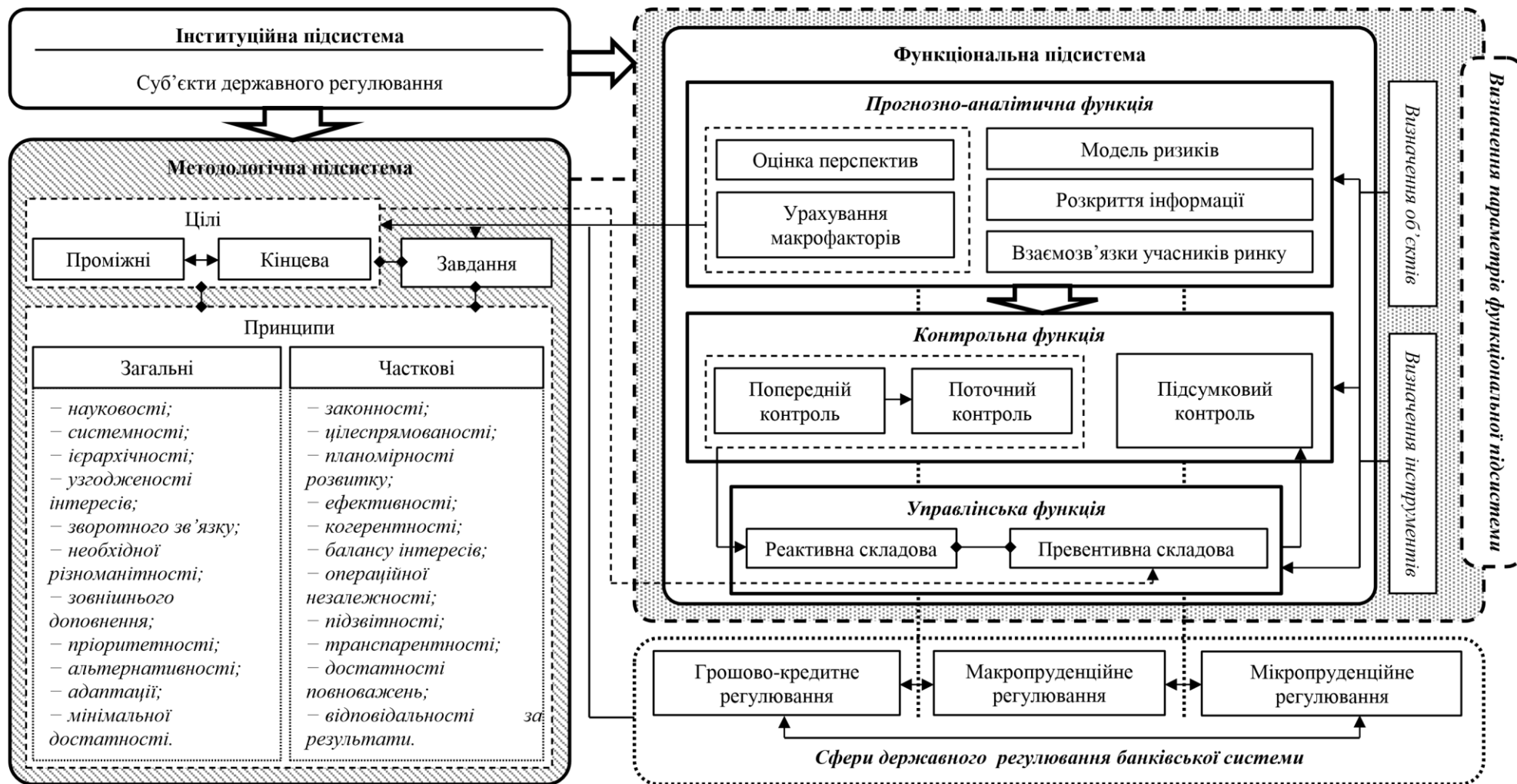

Рисунок 1.2 – Система державного регулювання банківської системи [авторська розробка]

Відповідно до цього, вважаємо за доцільне виділяти сферу макропруденційного регулювання, яке доцільно визначати як комплекс заходів щодо регулювання системних ризиків, спрямованих на їх мінімізацію, які здійснює держава через центральний банк та /або спеціально створений орган на основі застосування макропруденційного інструментарію планування, аналізу та нагляду.

Воно займає проміжне місце між грошово-кредитним регулюванням центрального банку, спрямованим на досягнення цілей економічного розвитку країни, та мікропруденційним регулюванням, необхідним для уникнення банкрутства окремих банків.

Ми погоджуємось із твердженням науковців [29,30,31], що «... макропруденційне регулювання наближається до грошовокредитного регулювання. В умовах збалансованої макроекономічної кон'юнктури ефективно макропруденційне регулювання сприятиме забезпеченню грошово-кредитного регулювання і, навпаки».

Однак, у разі виникнення дисбалансів між макропруденційним і грошово-кредитним регулюванням можливий конфлікт цілей, що передбачає вибір між підтримкою реальної економіки і фінансової системи. Наприклад, посилення інфляції може вимагати реалізації заходів рестрикційного регулювання, що суперечитиме інтересам підприємств реального сектору економіки [32,33].

Макропруденційне регулювання базується на мікропруденційному регулюванні як системі нормативних правил та заходів, за допомогою яких суб'єкти ДРБС впливають на функціонування елементів банківської системи без втручання в їх оперативну діяльність для запобігання зростання індивідуальних ризиків та уникнення банкрутства з метою забезпечення

стабільного та ефективного функціонування банківської системи в інтересах її вкладників і кредиторів, а також сталого розвитку економіки.

Система ДРБС має забезпечувати досягнення цілей ДРБС на мікро- та макроекономічному рівнях з урахуванням впливу зовнішніх та внутрішніх факторів, що, в результаті, мають забезпечувати досягнення фундаментальних цілей суспільства. Як зазначає О. С. Козлов у [34], наслідки державного регулювання банківської системи далеко не однозначні і часто суперечливі. І без розумного управління, без орієнтації на досягнення чітко поставлених довгострокових стратегічних цілей, без визначення узгоджених з цими цілями і поточним станом оперативних орієнтирів руху не можна забезпечити реалізації закладених у ній об'єктивних можливостей.

З урахуванням авторського підходу до структуризації об'єктів та сфер ДРБС, цілі ДРБС мають вигляд, представлений в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Характеристика цільової підсистеми ДРБС [складено за 35, 36, 37, 38]

	Макрорівень ДРБС		Мікрорівень ДРБС
	Грошово-кредитне регулювання	Макропруденційне регулювання	Мікропруденційне регулювання
Кінцева мета	забезпечення економічного зростання, висока зайнятість, стабільність цін, процентних ставок, фінансових ринків, обмінних курсів	зниження витрат нестабільності, пов'язаних з фінансовими кризами	захист інтересів вкладників та кредиторів банків
Проміжні цілі	забезпечення оптимальної динаміки пропозиції грошей у формі грошової маси та грошової бази; оптимального обмінного курсу національної грошової одиниці, оптимального рівня процентних ставок	підтримання стабільності й довіри до банківської системи, мінімізація системного ризику	уникнення банкрутства окремих банків

Узагальнивши розробки вітчизняних та зарубіжних науковців, вважаємо, що до принципів ДРБС слід включати:

□
1) загальні, обумовлені постулатами теорії державного регулювання економіки:

□ науковості (здійснення ДРБС на науковій основі з урахуванням економічних законів та характеристик середовища реалізації регуляторних впливів);

□ системності (розгляд ДРБС як системи з урахуванням системного підходу до структуризації об'єктів державного регулювання);

ієрархічності (розгляд ДРБС як багатоступінчастої та багаторівневої системи, диференційованої у вертикальній площині, тобто в площині відносин взаємного підпорядкування підсистем);

□ узгодженості інтересів (ДРБС має відбуватись узгоджено з державним регулюванням фінансової та економічної систем);

□ зворотного зв'язку (для ефективного ДРБС обов'язковим є наявність як прямого, так і зворотного зв'язків між об'єктами і суб'єктами державного регулювання, що утворюють замкнутий контур, і забезпечують суб'єктів державного регулювання, по-перше, інформацією про реальний стан об'єктів державного регулювання, що дозволяє здійснювати ДРБС в умовах неповної інформації про збурюючі впливи, по-друге – про досягнуті результати ДРБС, що є основою для коригування регуляторних впливів);

□ необхідної різноманітності (оскільки банківська система як об'єкт державного регулювання є складною та чутливою до значної кількості зовнішніх та внутрішніх факторів, що зумовлюють її стан, це вимагає ускладнення структури суб'єктів державного регулювання та відповідного інструментарію). С. В. Міщенко визначила, що на практиці виникає необхідність у використанні одних і тих же інструментів для вирішення двох, а іноді й більше завдань, що порушує так зване правило Я. Тінбергена,

відповідно до якого кількість цілей ніколи не повинна перевершувати запас наявних інструментів. Отже, для досягнення декількох цілей центральному банку або іншому регулятору потрібна більша кількість інструментів [39];

□ зовнішнього доповнення (ДРБС для утримання її функціонування в установлених параметрах вимагає формування резервів (стратегічних, тактичних, оперативних, технічних, технологічних, організаційних, економічних та управлінських), за допомогою яких компенсуються невраховані впливи зовнішнього і внутрішнього середовищ;

□ пріоритетності (ДРБС має спрямовуватись на досягнення визначених стратегічних цілей з їх ранжуванням за ступенем пріоритетності, зважаючи на обмеженість ресурсів для реалізації регуляторних впливів);

□ альтернативності (урахування при прийнятті рішень щодо застосування засобів та інструментів ДРБС можливих сценаріїв розвитку середовища, в якому здійснюється реалізація регуляторних впливів);

□ адаптації (ДРБС має базуватись на результатах аналізу середовища, в якому здійснюється реалізація регуляторних впливів, та передбачати обов'язкове коригування застосування засобів та інструментів ДРБС залежно від змін у ньому);

□ мінімальної достатності (застосування засобів та інструментів ДРБС має бути спрямованим виключно для досягнення поставлених цілей без надлишкового втручання у функціонування його об'єктів);

2) часткові, обумовлені специфікою об'єктного поля ДРБС:

□ законності (суб'єкти здійснюють ДРБС відповідно до існуючої законодавчої та нормативно-правової бази);

□ цілеспрямованості (обрана стратегія ДРБС має забезпечувати досягнення головної мети – стабільності банківської системи та захисту інтересів вкладників і кредиторів, а також реалізації банками притаманних їм функцій);

□ плановірності розвитку банківської системи (ДРБС має враховувати єдність економічних явищ і процесів, що відбуваються в суспільстві, економіці та банківській системі як послідовності кількісних і якісних змін у часі та просторі);

□ ефективності (забезпечення досягнення цілей та завдань ДРБС з найменшими витратами ресурсів);

□ диференційованості (запровадження диференціації використання інструментів ДРБС залежно від об'єкту державного регулювання);

□ когерентності (рішення суб'єктів ДРБС щодо застосування регуляторних впливів мають урахувати умови середовища, в якому вони реалізуються, та особливості об'єктів державного регулювання);

□ збалансованості інтересів (політика ДРБС має враховувати інтереси держави, суспільства та власників банків);

операційної незалежності (ДРБС здійснюється без порушень економічної самостійності об'єктів державного регулювання);

□ підзвітності (наявність юридичного та політичного зобов'язання суб'єктів ДРБС належним чином обґрунтовувати свої рішення перед суспільством та його виборними представниками);

□ прозорості (розкриття суб'єктами ДРБС усім зацікавленим особам інформації щодо цілей діяльності; її правових, інституційних і економічних основ; принципів рішень і їх обґрунтування, даних, прямо або опосередковано пов'язаних з їх діяльністю в повному обсязі, в доступній формі та на своєчасній основі) [40];

□ наявності достатніх повноважень у суб'єктів ДРБС на вибір та застосування способів, методів та засобів досягнення встановлених цілей ДРБС;

□ відповідальності за результати (суб'єкти ДРБС мають нести всю повноту відповідальності за результати застосування способів, методів та засобів досягнення встановлених цілей ДРБС).

Інституційна підсистема поєднує суб'єктів ДРБС. При цьому до нього входять як суб'єкти, які формують систему ДРБС, так і ті, через які проводиться застосування заходів впливу на досягнення кінцевої мети ДРБС. Для вирішення зазначених завдань кожна держава обирає таку інституційну модель ДРБС, яка найкращим чином відповідає рівню розвитку та структурі банківської системи, а також наявним можливостям і потребам в сфері

□
державного управління економікою в цілому та в розрізі окремих її секторів [41].

Функціональна підсистема ДРБС поєднує ті елементи державного регулювання, які характеризують функції суб'єктів ДРБС та відповідний їм інструментарій, що застосовується ними з метою досягнення цілей ДРБС.

На думку С. Лобозинської [42], функції ДРБС – це частини змісту управлінської діяльності, обумовлені завданнями регулювання; мають об'єктивний характер; складові змісту управління банківською індустрією; відносно самостійні; реалізуються через механізм регуляції банківської системи; спрямовані на об'єкт регулювання.

У межах даного дослідження вважаємо, що функції ДРБС – це види діяльності суб'єктів ДРБС, спрямовані на об'єкт державного регулювання, що визначаються однорідністю використовуваного інструментарію та цільовою спрямованістю. До їх складу вважаємо за доцільне включати прогнозно-аналітичну, управлінську та контрольну функції.

Прогнозно-аналітична функція передбачає аналітичне обґрунтування прийняття будь-яких регуляторних впливів щодо об'єктів ДРБС і забезпечує зворотний зв'язок між суб'єктами та об'єктами державного регулювання. У [43] визначено, що ефективність регулювання банківської діяльності, багато в чому, визначатиметься якістю та достовірністю прогнозів і апріорних оцінок. Зважаючи на результати проведеного дослідження, з урахуванням нестабільного зовнішнього середовища функціонування банківської системи України, пріоритет у реалізації даної функції має надаватись прогнозному перспективному аналізу об'єктів ДРБС над ретроспективним та визначенні діапазону, в якому можливе варіювання основних показників, що характеризують об'єкти ДРБС у поточний момент та на перспективу.

Характеристика інструментарію, що забезпечує реалізацію прогнозноаналітичної функції ДРБС, наведено в таблиці 1.2.

Управлінська функція спрямована на ліквідацію відхилень від заданого режиму функціонування об'єктів ДРБС і приведення їх у стан, що забезпечує досягнення цілей та завдань ДРБС, незважаючи на вплив зовнішніх та внутрішніх факторів.

За результатами проведеного дослідження нами визначено, що управлінські впливи можуть мати як превентивний (відхилення у функціонуванні об'єкту ДРБС має потенційно можливий характер, а управлінські впливи спрямовані на їх випереджаюче усунення), так і реактивний (наявні відхилення у функціонуванні об'єкту ДРБС, а

управлінські впливи спрямовані на коригування функціонування об'єкту ДРБС або згладжування його наслідків) характер.

Таблиця 1.2 – Характеристика інструментарію, що забезпечує реалізацію прогнозно-аналітичної функції ДРБС [складено за 38,44,45,46,47]

	Макрорівень ДРБС		Мікрорівень ДРБС
	Аналіз грошово-кредитного ринку	Макропруденційний аналіз	Мікропруденційний аналіз
Інструменти	економіко-математичні моделі та методи, що дозволяють врахувати сукупність каналів впливу грошово-кредитної політики на економіку: описові моделі, метод векторних авторегресій (Vector Autoregression Models або VAR-аналіз), метод корекції регресійних залишків (Vector Error Correction Models або VEC-аналіз), панельний аналіз на мікроекономічних даних, метод нейронних мереж, метод коінтеграції	індикатори фінансової стійкості; системи раннього попередження криз, в основному макроекономічні, на базі випереджаючих індикаторів; стрестестування банків з використанням в якості вхідних параметрів макроекономічних сценарних даних.	описові моделі; нормативні моделі; порівняльний аналіз; рейтингове оцінювання; системи раннього реагування; стрес-тестування, системи оцінки ризиків.
Оцінка перспектив	імовірнісний підхід, заснований на прогнозуванні рівня впливу з боку інструментів грошовокредитної політики та зовнішніх показників, які б забезпечили досягнення її проміжних та кінцевих цілей	імовірнісний підхід, заснований на оцінках ризиків, акцент на сценарному аналізі	підхід, заснований на аналізі формальної звітності
Урахування макро факторів	макроекономічні фактори враховуються як внутрішній фактор		макроекономічні фактори враховуються як зовнішній фактор
Модель ризиків	не враховує	загальні та систематичні шоки	специфічні шоки
Розкриття інформації	стандартизовані звіти та конфіденційна інформація для цілей розробки та контролю за реалізацією грошово-кредитної політики	широке розповсюдження результатів, у тому числі показників фінансової стійкості, макропруденційних індикаторів, сигналів моделей раннього попередження	стандартизовані звіти та конфіденційна інформація для цілей нагляду
Взаємозв'язки учасників ринку	врахування не доцільне	врахування обов'язкове	не враховується

Управлінська функція реалізується через застосування сукупності грошово-кредитного, макро- та мікропруденційного інструментарію, що забезпечить досягнення поставлених цілей (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 – Характеристика інструментарію, що забезпечує реалізацію управлінської функції ДРБС [складено за 35,36,48,49]

	Макрорівень ДРБС		Мікрорівень ДРБС
	грошово-кредитне регулювання	макропруденційне регулювання	Мікропруденційне регулювання
Особливості застосування	1) інструменти взаємодоповнюють один одного, що вимагає узгодженого застосування інструментів грошово-кредитного та макропруденційного регулювання		
		2) базуються на інструментах мікропруденційного регулювання, але: встановлюються диференційовані вимоги для системних інститутів; мають контрциклічний (динамічний) характер; можуть мати як постійний, так і змінний характер.	

Інструменти регулювання	сукупність інструментів (визначення та регулювання норм обов'язкових резервів, процентна політика, рефінансування банків, управління золотовалютними резервами, операції з цінними паперами, регулювання імпорту та експорту капіталу, емісія власних боргових зобов'язань та операції з ними) і монетарних правил (М. Фрідмана, Дж. Тейлора, Л. Болла, А. Орфанідес, центральних банків Канади, Норвегії та ін.)	1) антициклічний та резервний буфери капіталу; 2) удосконалення практики встановлення маржі і дисконтів при угодах репо, кредитуванні цінними паперами; угодах з позабіржовими деривативами; 3) формування резервів очікуваних втрат; 4) інструменти, спрямовані на регулювання росту кредитів та обмеження вартості активів; 5) регулювання системного ризику, посилене регулювання системно важливих банків (підвищення вимог до капіталу та ліквідності), зниження взаємозалежності між ними для запобігання накопичення системних ризиків та їх передачі.	вимоги до капіталу і ліквідності, нормування балансу і лімітування ризиків
-------------------------	---	--	--

Макропруденційне регулювання базується на мікропруденційному регулюванні, яке формує для нього необхідне інструментальне забезпечення, як це представлено в таблиці 1.4.

Таблиця 1.4 – Класифікація інструментів макропруденційного регулювання Групи тридцяти та Комітету з глобальної фінансової системи [складено за 50,51]

Об'єкт регулювання	Інструменти	
	Група тридцяти	Комітет з глобальної фінансової системи
Лeverидж	Підвищений коефіцієнт зважування ризику у нормативі достатності капіталу за торговим портфелем цінних паперів	Нормативи достатності капіталу Нормативи резервування на можливі втрати
	Контрциклічний буфер капіталу	Коефіцієнти зважування ризику

	Стрес-тестування для оцінки достатності капіталу	Обмеження на розподіл прибутку
	Коефіцієнт валового левериджу (проста угода капіталу та активів)	Обмеження на зростання кредитного портфелю
Ліквідність	Додатковий буфер ліквідності	Нормування ліквідності
	Норматив співвідношення довгострокових активів та довгострокових зобов'язань	Обмеження дисбалансів строків залучення та розміщення ресурсів
	Норматив співвідношення короткострокових активів та короткострокових зобов'язань	
Валютний ризик	Не передбачено	Обмеження на кредитування в іноземних валютах
		Обмеження валютної позиції
Кредитна експансія	Динамічний норматив співвідношення обсягів кредиту та вартості застави	Обмеження граничного співвідношення суми кредиту і забезпечення за ним
		Обмеження граничного співвідношення процентних виплат та доходу позичальника
		Обмеження неспівпадіння строку вимог та зобов'язань
Взаємозалежність системних банків	Не передбачено	Ліміти ризику концентрації
		Додаткові вимоги до капіталу
		Вимоги до дочірніх структур

Контрольна функція реалізується на основі спостереження за функціонуванням об'єктів, що входять до об'єктного поля ДРБС, з метою забезпечення оптимального функціонування останньої (вимірювання досягнутих результатів та / або параметрів об'єктів ДРБС і порівняння їх з очікуваними результатами та / або встановленими цільовими параметрами).

Характеристика інструментарію, що забезпечує реалізацію контрольної функції ДРБС, наведено в таблиці 1.5.

Таблиця 1.5 – Характеристика інструментарію, що забезпечує реалізацію контрольної функції ДРБС [складено за 35, 36]

	Макропруденційний нагляд	Мікропруденційний нагляд
--	--------------------------	--------------------------

Сутність		попередження зростання системних ризиків банківської системи та забезпечення її стабільності як такої, а не уникнення банкрутства окремих банків	попередження зростання індивідуальних ризиків елементів банківської системи з метою уникнення банкрутства окремих банків
Об'єкт		системні банки та взаємозв'язки банків, оскільки системний ризик виникає внаслідок нелінійної взаємодії її елементів на мікрорівні, у результаті чого вони набувають внутрішнього характеру по відношенню до банківської системи і є об'єктом макропруденційного регулювання	індивідуальні ризики елементів банківської системи, в тому числі капітал і ліквідність, дотримання встановлених норм щодо балансу і лімітів ризиків
Контрольний цикл	попередній контроль	1) виявлення ризик-факторів макросередовища реального та фінансового сектору економіки; 2) виявлення системних банків.	державна реєстрація та ліцензування
	поточний контроль	1) моніторинг ризик-факторів макросередовища реального та фінансового сектору економіки; 2) моніторинг показників, що визначають фінансову стабільність банківської системи; 3) моніторинг системних ризиків фінансової системи.	1) безвиїзний нагляд (контроль звітності, норм щодо балансу, економічних нормативів, власників; аналіз і оцінка внутрішньої нормативної бази). 2) виїзний нагляд (аналіз фінансового стану банку; перевірка внутрішньої нормативної бази; перевірка технічного, інформаційного і програмного забезпечення діяльності; оцінка процедур управління ризиками); 3) безвиїзний та виїзний нагляд за діяльністю системно важливих банків.
	реагування	розробка і обґрунтування превентивних та реактивних заходів регулювання	
	підсумковий контроль	контроль реалізації заходів реагування та оцінка їх ефективності	

Отже, за результатами проведеного дослідження зроблено наступні висновки.

Визначено, що банківська система як об'єкт ДРБС є багаторівневою та складною. Зважаючи на зазначене, запропоновано розглядати її інтегровано,

поєднавши системний та інституційний підходи, виділяючи мікрорівень (банківська система в розрізі елементів, що її формують) та макрорівень (банківська система як система з притаманними їй системними властивостями та ефектами).

Обґрунтовано, що для формування об'єктного поля ДРБС на мікрорівні (мікропруденційного регулювання) доцільно базуватись на інституційному підході з елементами системного, та включати до складу об'єктів банки, філії іноземних банків, банківські об'єднання з виділенням спеціалізованих та системно важливих банків. На макроекономічному рівні об'єктом ДРБС є банківська система з притаманними їй системними властивостями та ефектами, в тому числі системним ризиком.

Уточнено визначення поняття «державне регулювання банківської системи», особливістю якого є конкретизація сфер його реалізації: процесів на макрорівні, пов'язаних з грошово-кредитними відносинами та забезпеченням стабільності фінансових ринків; на мікрорівні – через регулювання окремих елементів банківської системи без безпосереднього втручання в їх оперативну діяльність.

Відповідно, державне регулювання банківської системи запропоновано визначати як функцію державного управління, що реалізується уповноваженими органами через регулювання процесів на макрорівні, пов'язаних з грошово-кредитними відносинами та забезпеченням стабільності фінансових ринків; на мікрорівні – через регулювання окремих елементів банківської системи без безпосереднього втручання в їх оперативну діяльність; детермінується нормативністю шляхом створення та постійної актуалізації відповідної нормативно-правової бази та цільовою спрямованістю на забезпечення виконання об'єктами притаманних їм функцій без загрози втрати фінансової стабільності.

При цьому, грошово-кредитне регулювання доцільно визначати як комплекс заходів щодо регулювання грошового ринку, що забезпечують реалізацію завдань розвитку економіки країни у певний історичний період, які здійснює держава через центральний банк шляхом визначення та регулювання норм обов'язкових резервів, процентної політики, рефінансування банків, управління золотовалютними резервами, операцій з цінними паперами, регулювання імпорту та експорту капіталу, емісії власних боргових зобов'язань та операцій з ними.

Макропруденційне регулювання запропоновано визначати як комплекс заходів щодо регулювання системних ризиків, спрямованих на їх мінімізацію, які здійснює держава через центральний банк та / або спеціально створений орган на основі застосування макропруденційного інструментарію планування, аналізу та нагляду.

Макропруденційне регулювання базується на мікропруденційному регулюванні як системі нормативних правил та заходів, за допомогою яких суб'єкти ДРБС впливають на функціонування елементів банківської системи без втручання в їх оперативну діяльність для запобігання зростання індивідуальних ризиків та уникнення банкрутства з метою забезпечення стабільного та ефективного функціонування банківської системи в інтересах її вкладників і кредиторів, а також сталого зростання економіки.

Виділено складові системи ДРБС, зокрема: методологічну (об'єкти, принципи, цілі та завдання, виконання яких передбачає поліпшення кількісних та якісних показників функціонування банківської системи), функціональну (функції, реалізовані суб'єктами ДРБС, що визначаються однорідністю використовуваного інструментарію) та інституційну (суб'єкти, через які проводиться застосування заходів впливу на досягнення цілей та завдань ДРБС).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Єпіфанов А. О. Операції комерційних банків : навч. посіб. / А. О. Єпіфанов, Н. Г. Маслак, І. В. Сало. – Суми : Університетська книга, 2007. – 523 с.
2. Мордань Є. Ю. Об'єктне поле регулювання банківської системи на мікрорівні / Є. Ю. Мордань // Збірник тез XIV Міжнародної науковопрактичної конференції аспірантів та студентів «Теоретичні та прикладні аспекти аналізу фінансових систем» (26-27 березня 2014 року) / Львівський інститут банківської справи Національного банку України. – Львів, 2014. – С. 295-297.
3. Мордань Є. Ю. Обґрунтування доцільності регулювання банківської системи на мікро- та макрорівнях / Є. Ю. Мордань // Збірник тез XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та аспірантів «Фінансово-кредитна система України в умовах інтеграційних та глобалізаційних процесів» (23-25 квітня 2014 р.). – Черкаси : ЧІБС УБС НБУ, 2014. – С. 81-83.
4. Примостка Л. О. Аналіз банківської діяльності: сучасні концепції, методи та моделі : монографія / Л. О. Примостка. – К. : КНЕУ, 2002. – 316 с.
5. Д'яконова І. І. Теоретико-методологічні основи функціонування банківської системи України : монографія / І. І. Д'яконова . – Суми : ВТД «Університетська книга», 2007. – 400 с.
6. Семенов А. Ю. Взаємодія банківського і реального секторів економіки України: основні тенденції / А. Ю. Семенов // Финансы, учет, банки. – 2010. – № 1 (16). – С. 181-188.
7. Kaufman G. What is Systemic Risk, and do Bank Regulators Retard or Contribute to it? [Electronic resource] / G. Kaufman, K. Scott. – 2010. – Access mode : http://www.independent.org/pdf/tir/tir_07_3_scott.pdf.

8. Іващук О. О. Міжнародний досвід регулювання діяльності банківських установ [Електронний ресурс] / О. О. Іващук. – Режим доступу : http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum./Sre/2012_5/326.pdf.

9. Версаль Н. І. Фінансові методи державного регулювання банківської діяльності : дис... канд. екон. наук : 08.04.01 / Версаль Наталія Іванівна ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2001. – 232 с.

10. Конопатська Л. Деякі питання регулювання банківської діяльності в період світової економічної кризи [Електронний ресурс] / Л. Конопатська, К. Раєвський. – Режим доступу : http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum./Vnbu/2010_2/2010_02_16.pdf.

11. Малашенко Г. Ф. Державне регулювання та управління банківською діяльністю в Україні : дис. ... канд. екон. наук : 08.02.03 / Малашенко Геннадій Федорович ; Дніпропетровський національний ун-т. – Д., 2003. – 227 с.

12. Сігайов А. О. Принципи та методи державного регулювання банківської діяльності : дис. ... канд. екон. наук : 08.02.03 / Сігайов Андрій Олександрович ; Науково-дослідний економічний ін-т Мінекономіки України. – К., 1999. – 174 с.

13. Донченко Л. О. Державне регулювання банківської системи України : дис.... канд. наук з держ. управління : 25.00.02 / Донченко Людмила Олексіївна ; Українська академія держ. управління при Президентові України. – К., 2003. – 236 с.

14. Колодій О. А. Державне регулювання банківської системи в умовах трансформації економіки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / Колодій Олена Анатоліївна ; Національна академія наук України, Інститут регіональних досліджень. – Львів, 2008. – 20 с.

15. Панасенко О. В. Економіко-організаційний механізм державного регулювання розвитку банківської системи : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03 / Панасенко Ольга В'ячеславівна ; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2009. – 234 с.
16. Черничко Т. В. Державне регулювання банківської системи України / Т. В. Черничко, Р. О. Ющик // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України : зб. наук.-техн. пр. – Львів : НЛТУ України, 2010. – Вип. 20.5. – С. 264-268.
17. Лобозинська С. М. Державне регулювання банківської системи України : монографія / С. М. Лобозинська ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Л. : ЛНУ ім. І. Франка, 2010. – 416 с.
18. Філонова І. Б. Державне регулювання іноземного капіталу в банківській системі : світовий досвід та українські реалії / І. Б. Філонова // Інноваційна економіка. – 2012. – № 6. – С. 253-259.
19. Вовчак О. Д. Державне регулювання банківської інвестиційної діяльності в Україні : дис. ... д-ра екон. наук : 08.02.03 / Вовчак Ольга Дмитрівна ; Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. – Л., 2005. – 486 с.
20. Паласевич М. Б. Регулювання банківської інвестиційної діяльності в Україні : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Паласевич Микола Богданович ; НАН України, Ін-т регіон. дослідж. – Л., 2010. – 215 с.
21. Аванесова І. А. Регулювання кредитної діяльності банку в умовах становлення ринкових відносин : дис.... канд. екон. наук : 08.04.01 / Аванесова Ірина Анатоліївна ; Київський національний торговельно-економічний ун-т. – К., 2006. – 181 с.
22. Чиж Л. М. Регулювання ринку банківських металів в Україні : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03 / Чиж Людмила Мирославівна ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Л., 2009. – 221 с.

23. Кушнір К. О. Державне регулювання і контроль якості банківських послуг : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / К. О. Кушнір ; Донец. держ. ун-т упр. – Донецьк, 2010. – 19 с.
24. Гейвандов Я. А. Государственное регулирование банковской деятельности в Российской Федерации (теоретический и организационноправовой анализ) : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.02 / Гейвандов Ян Альбертович. – СПб., 1997. – 355 с.
25. Миронов В. Ю. Понятие государственного регулирования банковской деятельности и банковского регулирования: финансово-правовой аспект / В. Ю. Миронов // Юридический вестник Ростовского государственного экономического университета. – 2005. – № 3 (35). – С. 45-52.
26. Мордань Є. Ю. Трактуювання сутності поняття «регулювання банківської системи» з урахуванням сучасних тенденцій наукової методології / Є. Ю. Мордань // Журнал «Інвестиції: практика та досвід» / Чорноморський державний університет імені Петра Могили. – Миколаїв, 2014. – № 8. – С. 83-86.
27. Концепція реформи банківської системи України до 2020 року [Електронний ресурс]. – 2014. – Режим доступу : www.nabu.com.ua/Documents%20NABU/porivnalna.docx.
28. Лобозинська С. М. Правове регулювання банківської діяльності в Україні / С. М. Лобозинська // Науковий вісник. – 2006. – Вип.16.2. – С. 190-194.
29. Петрик О. Основні аспекти макропруденційної політики в сучасних умовах / О. Петрик // Вісник Національного банку України. – 2013. – № 9. – С. 3-17.

30. Коваленко В. В. Концептуальні засади макропруденційного нагляду та регулювання банківської діяльності / В. В. Коваленко, Б. А. Дадашев

[Електронний ресурс] // Ефективна економіка. – 2012. – №4. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1074>.

31. Каурова Н. Н. Макропруденциальное регулирование финансовых рынков / Н. Н. Каурова // Финансовый журнал. – 2012. – № 1. – С. 6-18.

32. Міщенко В. І. Методичні засади запровадження макропруденційного регулювання та нагляду / В. І. Міщенко, А. О Крилова // Вісник Національного банку України. – 2011. – № 3. – С. 12-15.

33. Щодо формування макропруденційного підходу до управління фінансовою системою [Електронний ресурс] // Аналітична записка / Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/996/>.

34. Козлов А. С. Разработка модели для анализа и оптимизации нормативного регулирования банковской деятельности : дисс. ... канд. экон. наук : 08.00.13 / Козлов Александр Сергеевич. – М., 1998. – 115 с.

35. Hirtle B. Macroprudential Supervision of Financial Institutions: Lessons from the SCAP / B. Hirtle, T. Schuermann, K. Stiroh // Federal Reserve Bank of New York Staff Reports. – 2009. – № 409. – 15 p.

36. Банковская система России 2011 : тенденции и приоритет посткризисного развития [Электронный ресурс] // Информационноаналитические материалы XII Всероссийской банковской конференции. –

МФПА. – 24 с. – Режим доступа : http://www.bfi.ru/site/rus/develop/msk_SHORT_2011.pdf.

37. Мороз А. М. Центральний банк та грошово-кредитна політика :

підручник / А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна, М. І. Савлук та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Мороза і канд. екон. наук, доц. М. Ф. Пуховкіної. – К. : КНЕУ, 2005. – 556 с.

38. Мишкін Фредерік С. Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків / Фредерік С. Мишкін. – К. : Основи, 1998. – 701 с.

39. Мищенко С. В. Современные подходы к реализации монетарной политики и регулированию финансовых систем / С. В. Мищенко // Известия Санкт-Петербургского университета экономики и финансов. – 2011. – № 3 (69). – С. 12-20.

40. Моисеев С. Р. Денежно-кредитная политика : теория и практика : учебн. пособие / С. Р. Моисеев. – М. : Московская финансово- промышленная академия, 2011. – 784 с.

41. Адамик Б. П. Особливості інституційної організації державного регулювання діяльності банків в Україні / Б. П. Адамик // Економічний аналіз. Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу ТНЕУ. – 2013. – Том 14, № 2. – С. 6-11.

42. Лобозинська С. М. Функції державного регулювання банківської системи / С. М. Лобозинська // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – Вип. 19. – С. 365–368.

43. Рид Э. Коммерческие банки / Э. Рид, Р. Коттер, Э. Гилл, Р. Смит. – М. : СП «Космополис», 2006. – 504 с.

44. Моисеев С. Р. Макропруденциальная политика: цели, инструменты и применение в России / С. Р. Моисеев // Банковское дело. – 2011. – № 3. – С. 28-34.

45. Christiano Lawrence J. Monetary policy shocks: What have we learned and to what end? [Electronic resource] / Lawrence J. Christiano, Martin Eichenbaum, and Charles L. Evans. Handbook of macroeconomics 1 (1999). –

P. 65-148. – Access mode :
<http://faculty.wcas.northwestern.edu/~lchrist/research/Handbook/paper2.pdf>.

46. Дробышевский С. М. Анализ трансмиссионных механизмов денежно-кредитной политики в российской экономике /

С. М. Дробышевский, П. В. Трунин, М. В. Каменских. – М. : ИЭПП, 2008. – 87 с.

47. Абакумова Ю. Г. Применение моделей векторной авторегрессии для исследования процентного и кредитного каналов механизма денежной трансмиссии в Республике Беларусь [Электронный ресурс] /

Ю. Г. Абакумова, С. Ю. Бокова. – Режим доступа :
<http://www.bsu.by/Cache/pdf/378963.pdf>.

48. Савченко Т. Г. Методологічні підходи до розробки монетарного правила в Україні / Т. Г. Савченко // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 5. – С. 268-278.

49. Дзюблюка О. В. Грошово-кредитне регулювання у механізмі забезпечення макроекономічної стабілізації і ефективності функціонування банківської системи України : монографія / О. В. Дзюблюк, Б. П. Адамик, Г. Р. Балянт та ін. – Тернопіль : ТНЕУ, 2014. – 530 с.

50. Enhancing Financial Stability and Resilience: Macroprudential Policy, Tools, and Systems for the Future // Group of Thirty. – 2010. – October. – 77p.

51. Macroprudential instruments and frameworks: a stocktaking of issues and experiences // CGFS Publications. – 2010. – May. – № 38.

Мордань Є.Ю. Удосконалення системи державного регулювання банківської системи / Є. Ю. Мордань, І. І. Д'яконова // Ефективність та конкурентоспроможність банківської системи України: монографія / За заг. ред. Г.Т. Карчевої. - Київ: Університет банківської справи, 2016. – С. 134-153.